

Sporen van de Buurt

Buurtspraak Ede en Veldhuizen 15-09-2022

De gevelsteen in Huis Kernhem een onderzoek naar de herkomst

In "Sporen van de Buurt" past zeker ook de achtergrond van de gevelsteen in Huis Kernhem. De bewoners van de Burcht later het Huis Kernhem en eigenaren van het Landgoed en het Edese Bos hadden nauwe banden met de Buurt. Van 1667 tot 1850 waren zij de Buurtrichter van de Buurt en daarmee belangrijk voor het dorp van Ede en de daarbij behorende gebieden zoals de Buurt Veldhuizen. Het huis werd bewoond tot 1968. In 1970 werd het door barones Bentinck verkocht aan de gemeente Ede. Om verbetering in de uiterst vervallen staat te brengen was een grote restauratie noodzakelijk.

Kernhem van Burcht naar Huis Kernhem

De gevelsteen van Huis Kernhem:

De gevelsteen bevat de wapens van de geslachten Van Wassenaer en Van Renesse. Het is een alliantiewapen naar aanleiding van een huwelijk tussen beide geslachten. De linkerzijde van het wapen vindt zijn oorsprong bij de familie Van Wassenaer en bevat in het rood zilveren wassende manen (wassenaars) en in het blauw een gouden dwarsbalk. De rechterzijde is het Van Renesse-deel van het wapen en bevat in rood een gouden leeuw vergezeld van tien gouden figuurtjes. De schildhouders zijn links een gouden griffioen en rechts een gouden leeuw.

De gevelsteen stamt uit de tijd dat Jacob Unico Wilhelm van Wassenaer Obdam het huis Kernhem in 1803 liet bouwen in neoclassicistische stijl. Het huis werd gebouwd op de fundamenten van de oorspronkelijke burcht. Boven de ingang liet hij een gevelsteen aanbrengen zijnde het eeuwenoude familiewapen van het geslacht (van Duijvenvoorde) van Wassenaer. Aannemelijkerwijs betreft het Jacob van Wassenaer Obdam (1610-1665) die in 1633 trouwde met Agnes van Renesse van der Aa.

Wapen van Wassenaers:

Het wapen van de van Wassenaers komt al voor op "schilden" uit de periode rond 1200 (afb.). De Wassenaers zijn het oude geslachtswapen de halve manen, de dwarsbalk is het wapen van Obdam. Dit wapen beschrijft (= Blazoenering): **"Gevierendeeld; het eerste en vierde van lazuur, beladen met 3 halve liggende manen van zilver; het tweede en derde van keel beladen met een fasce van goud."** De "Heraldische kleuren" in de schilden zijn: lazuur (kostbaar blauw), zilver (wit), keel (rood) en goud (geel) terwijl de kroon met vijf bladeren niet wordt beschreven.

In het wapen van Huis Kernhem treffen we in principe de originele inkleuring van Obdam aan echter de inkleuren "keel" van het wapen van Wassenaer is vervaagt of niet aangebracht. Ook is het keel in het wapen van Renesse niet aanwezig.

De Wassenaers voerden veelal wassende manen in het wapen en een horizontale balk. 'Wassenaer' betekent zoveel als wassende maan. In het tegenwoordige gemeentewapen van de plaats Wassenaar komt twee maal een kwartier van drie wassende manen voor zij het in tegengestelde kleuren. Toch is het onwaarschijnlijk dat dit de oorsprong van de naam zou zijn. Het meest voor de hand ligt een verklaring die ontstaat bij ontleding van het woord 'wasnare'. Dat woord is samengesteld uit de woorden 'wasa' en 'nare'. Wasa betekent drassig land en naere betekent nabij. Heel simpel dus: nabij drassig land. Dit zou dus kunnen verwijzen naar de drassige landen achter de duinen ten noorden van 's-Gravenhage.

Hoe zit het dan met die wassende manen? Waarschijnlijk heeft dat iets te maken met de latere kruistochten naar Palestina waaraan de Van Wassenaers hebben deelgenomen. Zeker is in ieder geval dat voor 1200 nog geen wassende manen in het wapen van de Van Wassenaers voorkwamen.

Wapen van Obdam: Komt voort uit de nauwe historische verbintenis met het geslacht van Duivenvoorde (later zich van Wassenaer noemend) Een blazoenering is mij niet bekend. De kleuren waren namelijk van azuur met een gouden dwarsbalk. Men beschrijft dit als een Fasce (Latijn) voor "bundel" echter is de reden/achtergrond of betekenis niet echt helder. Zou bundel ook voor bijbel kunnen staan?.

Wapen van geslacht Renesse: De blazoenering van het wapen luidde als volgt: In keel (= rood in de wapenkunde) bezaaid met staande blokjes van goud een aanzijnde leeuw van hetzelfde. De heraldische kleuren zijn goud (goud of geel) en keel (rood). Als verklaring: Het wapen is gelijk aan het wapen van het huis Renesse. Het familiewapen werd als eerste gevoerd door ridder Johan van Renees die dit reeds in 1271 voerde. Het is tegenwoordig nog in gebruik bij zijn nakomelingen. De leeuw is waarschijnlijk afgeleid van de leeuw in het wapen van het huis van Holland. De blokjes komen ook voor in het wapen van Nederland. De familie had ook in Utrecht een aantal bezittingen.

Schildhouders: De wapens van de eerste ridders waren eenvoudig; men beschilderde de wapenschilden die men droeg met geometrische patronen of dieren, zoals leeuwen. Toen de wapenschilden door de herauten op wapenrollen en andere documenten werden geschilderd, ontstond de heraldische kunst, waarin de wapenschilden met helmen en helmtekens en schildhouders werden gecombineerd. De schildhouder is geen deel van het wapen!

Een familie zou dan ook voor een andere schildhouder kunnen kiezen dan zijn. Toch houden veel families vast aan een bepaalde schildhouder, die generaties lang ongewijzigd deel van het wapen uitmaakt. De klassieke schildhouders zijn **leeuwen**, adelaars, fabeldieren (zoals een eenhoorn en **griffoen**) en engelen. Ieder dier of iedere persoon die een schild met snavel, klauw, bek, hand of poot kan vasthouden, komt als schildhouder in aanmerking. Ook vissen en bomen kan men aanwenden.

Ede, 15 september 2022

Geen Broere

Buurtrichter Buurt Ede en Veldhuizen